

המחנה

עיתון חילי ישראל • גיליון 8 • י"ב בחשוון תשנ"א • 10.10.90 • המחיר 3.5 ש"ח

קוזה של
אמא

גיל ובריאות נפש

אתה
ינק

אמיה ל"א

מסורת
מסורת

סלול מ"צ
תני חרש

אניצא
אבי גלגל
סרנוף

ישי וויחל

3טרי ז'אק

דה
קורה
אנני אשר
מליכי נ"י

אסי
עירב

אמ"ד
ק"ד

אשעל

עצב
אניסו
P

מקדסה
ע"ש

צהל יצא
שבח
צוער צוער?

עצב
חווה ק

ואב קוטנר
צופל עלארבע

יבחק
בן-צ'י
יבחק
בן-צ'י
130

נכון
לעכשיו
ניצחון

ארות

שיון קיני

שלאב ג'ני
לצ'מנה

יני רחל

מיכאל
ניב

ג ל " צ 0 4

כמה קטנה
ככה גדולה

רחם
בארט

סרמא
צ"י בן-סא

40 שנה ללא סוגרת את

מאת רפי מן *
צלם מיכה קירשנר

דורי בן־זאב ויואב קוטנר. תחנה בת ארבעים שמסרבת להזדקן.

תחנה עם קריינים וכתבים בני 18 שמתגלחים בשנה הראשונה על זקן המאזינים, צוברים ניסיון וביטחון בשנה השניה, עולים על גל מקצועי בשנה השלישית ופורחים לקול ישראל או טלוויזיה מיד עם שחרורם ומשאירים את השטח למחזור נוסף של מתלמדים. צירוף של חובבנות והתלהבות נעורים עם התחדשות מתמדת ועין פקוחה של סגל אורחי ותיק. לחובבנות, מסתבר, יש גם יתרונות, כך כתב ב־1962 סגן קצין חינוך ראשי דאז, סא"ל (לימים אל"מ) מרדכי בריאון. "הצמצום באמצעים והשימוש שאנו עושים בחיילים בשירות חובה, צעירים, חסרי ניסיון ואימון, מונעים מן התחנה לפעול ברמה מקצוענית גבוהה ומקנים לה אופי עקרוני של חובבנות. אולם דווקא אופי חובבני זה נותן לתחנה יתרונות של רעננות וחוסר־אמצעיות, המקובלים על הקהל כנתון מובן מאליה ואפילו אהוד על רבים על־פי דרכו".

מאז, צריך לומר, עברה גל"צ דרך ארוכה מאוד של התמחות והתמקצעות, והתגבש גם צוות של אזרחים אנשי צה"ל ותיקים ומקצועיים. לעיתים קרובות אין הקריינים הצעירים מסתירים את תסכולם על ששעות השידור העיקריות ניטלו מהם ונמסרו לידי אזרחים ותיקים.

בין הוותיקים שקולותיהם הפכו לסמליה המקצועיים של התחנה לבין טירוני המיקרופון מצליחה גל"צ, מסתבר, להפיק צליל עכשווי. צליל שיש בו הכל בשביל כולם, מעליה וקליטה ומורשת ישראל וספרות צבאית דרך אקטואליה חיה ומעודכנת וגל עברי וציפורי לילה ועד יתוש בראש ואפילו רוק מתקדם. עשרים ושמונה שעות ביממה.

"אנחנו הולכים לפתוח תחנת רדיו צבאית ומחפשים קרייניות", אמר סגן עמוס אילון לעופרה בורלא. "מעוניינת לנסות?"

אילון נטל ספר מאצטבה סמוכה והניחו בפני הצעירה, שהשתחררה זמן קצר קודם־לכן משירות סדיר בצה"ל. כחיילת, הספיקה לשרת בחטיבה 8 בפיקודו של יצחק שדה ואחר־כך תירגמה חוברות הדרכה מאנגלית והיתה צנוורית, שבדקה בקפידה שמתנדבים מחו"ל לא יגלו במכתביהם הביתה סודות צבאיים.

עופרה קראה כמה קטעים בחית ועין מודגשות, כפי שלמדה בבית אביה, הסופר יהודה בורלא. אילון הקשיב והעיר שההדגשות הגרוניות מיותרות. אחר־כך הזמין אותה להשתתף במבחן הקריינות הרשמי, שנערך ימים ספורים לאחר־מכן.

כבר אז, בקיץ 1950, לפני ארבעים שנה, היה קשר הדוק בין גל"צ לבין הקהילה התל־אביבית: את הידיעה על מבחני הקריינות הפיצו בקפה כסית ומשם נקבצו חלק מן המועמדות למבחן הקריינות הראשון.

עופרה בורלא, יחד עם רחל לויוון (צעירה ירושלמית עם ניסיון בשידורי הנוער של קול ירושלים), נבחרו כצוות הקרייניות הראשון של גל"צ.

עמוס אילון עצמו, לימים איש הארץ, כתב רפורט־זות, ביוגרף (הרצל) וסופר, כמעט והיה המפקד הראשון של גל"צ. הוא קיבל את הפיקוד על צוות ההקמה של התחנה לאחר שהתפקיד נלקח מידי המועמד הראשון, שאול הון, באותה עת הסופר הצבאי של דבר ומזכיר מערכת דבר השבוע. הון הכין תוכנית שידורים רצינית מדי, כבדה מדי והשידור בינו לבין צה"ל לא עלה יפה. אילון לא רצה יותר מדי דיבורים ברדיו. הוא ביקש להעניק נתח נכבד למוסיקה ולבידור. יחד עם שולמית ריפתין (הסופרת שולמית הריאבן) הכין תוכנית שידור רים. "לפחות חמישים אחוז מוסיקה, עשרים וחמישה אחוזים מילול - כך קראו אז למלל - ועוד עשרים וחמישה אחוזים תוכניות מעורבות", כתב בהצעה שהגיש לצבא.

באגף כוח אדם אימצו את ההצעה, אבל הרמטכ"ל יגאל ידין רצה תחנת שידור אחרת. יותר מלל, פחות מוסיקה, הורה הרמטכ"ל ועמוס אילון העדיף ללכת הביתה. במקומו מונה כמפקד חוליית השידור סגן צבי בורשק (ברוש), שהיה מפקדה הראשון של התחנה.

□ □ □

גלי צה"ל, כל הזמן, עם האולפנו והפלאפון, עם נכון לעכשיו ואלכם אנסקי, עם רפי רשף ואלי ישראלי, עם

(* רפי מן, עיתונאי במעריב ואיש מילואים של גל"צ, השלים לאחרונה את כתיבתו ועריכתו של הספר 'גלי צה"ל - כל הזמן, יחד עם ציפי גוך־גרוס ובהשתתפות דן חמיצר. הספר, במתכונת אלבומית, יופיע בקרוב בהוצאה לאור של משרד הביטחון.)

גל"צ 1990 היא תחנה שונה מאוד מזו שהחלה לשדר מבית-הספר

המנחיל ברמת-גן בספטמבר 1950,

תחת השם שידורי צבא ההגנה.

שלושה דברים לא השתנו בה בכל זאת:

התקציב הזעום, המשאבים

הדלים ונעורי הנצח. 40 שנה, כל הזמן.

אתם רוקדים, הם חוגגים

הזכרה

גל"צ היתה ונשארה חלק ממערך החינוך הצה"לי, אבל את זכות האבהות על הקמתה צריך לייחס לאו דווקא לאנשי החינוך, אלא לכמה משוגעים-לדבר בחיל הקשר. נפתלי 'נפתא' רייזר - לימים רז - ביקש להקים בצה"ל תחנת שידור כמו זו שציליה ליוו אותו בימי שירותו בחיל-האוויר המלכותי הבריטי במלחמת העולם השנייה. יחד עם ישעיהו ('איש') למברגר-לביא ניסו להקים עוד ב-1949 תחנת שידור צבאית, אך לא הצליחו לקבל את האישורים הנדרשים לכך.

בראשית 1950 התחילו לגלגל שוב את הרעיון, לאחר שבין עודפי הצבא האמריקני שהגיעו לארץ נמצא גם משדר בגלים בינוניים, ששימש בימי מלחמת העולם לשידורים באחד מאיי האוקיינוס השקט.

אנשי חיל הקשר ניסו והצליחו למכור את הרעיון לראש ענף השכלה והסברה באכ"א, סא"ל אהרן זאב (לימים קצין חינוך ראשי). זאב השתכנע שבצבא המתמודד עם הערכות צבא מילואים גדול וסיוע נרחב בקליטת עולים, התחנה תהיה כלי חינוכי חשוב.

גם הרמטכ"ל יגאל ידין שוכנע, כי הרדיו יסייע למשימות הצבא. שנים רבות אחר-כך, כאשר היה למנהיג תנועת ד"ש, סיפר ידין בהתלהבות לכתב גלי צה"ל שבא לראיין אותו על המצב הפוליטי: "אני מאזין לכם בהנאה מיוחדת, כי אני הקמתי את התחנה הזו". נפתלי רז היה גם, ככל הנראה, האיש שהגה את השם גלי-צה"ל, לאחר שבמסמכי ההקמה הראשונים עוד נקראה התחנה - קול צבא ההגנה (במסמכים לא מצאתי לכך עדות מתועדת. לפחות אדם אחד נוסף, יובל אליצור, סגן עורך מעריב לשעבר, סיפר לי כי האבהות על השם מגיעה דווקא לו).

ידין הלך לראש הממשלה ושר הביטחון דוד בן-גוריון, שקנה את הרעיון עד מהרה. בחודשים מאי ויוני 1950

רפי רשף, אורלי יניב, אלי ישראלי,
שלושה מתוך רשימה ארוכה של
כוכבים שהצמיחה גל"צ. כך נבנית
תהילת עולם

שהיה צורך להשקיע בבניית אולפנים התעורר הספק, שמא אין טעם בכך ומוטב להמתין לבניין חדש שבנייתו נדחית לנצח. בהעדר תקציבים מסודרים גם בשנות השמונים, גייסו תרומות וניצלו משהו מהכנסות השירותי רום להקמת מערך משדרי האף.אם.

□ □ □

יותר ממוסיקה, פחות מלל, זה היה המסר העיקרי שעלה מבין ממצאי סקר ההאזנה הראשון לגל"צ שנערך פחות מחודש לאחר שהחלו השידורים. מתברר שזה"ל לקח ברצינות רבה מאוד את ההרפתקה הרדיופונית שנכנס אליה ושיגר עוד בסוף 1950 אלפי טפסים ליחידות הצבא, כדי לברר מה חושבים החיילים על התחנה. מוסיקה ושירי לכת ניצבו בראש מצעד הפופולריות, אך גם הרפורמזיה השבועית וכתה לציונים גבוהים. בתשובה לשאלה אלו תוכניות ניתן לבטל, המליצו החיילים המאזינים על מפקדים קוראים בתנ"ך ופסוקו של יום.

אבל הנתון החשוב ביותר שעלה מן הסקר הראשון לא נגע לתוכן השידורים אלא לאיכות הקליטה. התברר כי רק ברדיוס של שלושים ק"מ מן המשרד במרכז הארץ ניתן היה לשמוע את גל"צ היטב.

מכתבי מאזינים שיקפו היטב את מצוקת הקליטה: "בזמן השידור נשמע כל הזמן צפצוף... לפעמים ההפרעה מלווה בהפרעות של אלחוט מורס", קבל אחד המאזינים.

איכות הקליטה היתה עוד שנים רבות אחר-כך עקב אכילס של גל"צ. "למי אנו עמלים?" שאלו את עצמם רבים מן העורכים והמפיקים. באזורים נרחבים כלל לא נקלטה התחנה. באחרים ניתן היה לשמוע את השידורים בצורה מקוטעת, פגומה, משובשת. רק במחצית שנות השמונים באה רווחה, כאשר הושלמה פריסת המשדרים.

□ □ □

הקליטה היתה גרועה, מכשירי ההקלטה מיושנים,

מכיה"ס ברמת-גן. על מזגן לא היה מה לדבר: בקיץ פתחו את חלון האולפן ובשידור נשמעו קרקור התרנגור לים והמיית היונים של השכנים. אילתרו גם ציוד מתוצרת עצמית.

גם כשעברו ב-1958 ליפו, לא באה הרווחה לתחנה. גל"צ התרחבה מאז שנה אחרי שנה, קומה אחר קומה, בשיטת הסאלאמי, בבנין מיושן, ללא מעליות. כל אימת

תתאר מה שקורה."

גביוס, טכנאי ותיק ומונחה, כבר ליווה כתבים רבים במשימות עיתונאיות בכל רחבי הארץ ובחו"ל, אבל זו הפעם הראשונה שהוא מוצא את עצמו לפני המיקרופון. קצת נרגש, הוא מתחיל לתאר בשידור חי את המתרחש סביבו. אחרי שעות של התמקדות בעניינים הטכניים, בהשגת קו השידור, הוא צריך לעסוק עכשיו בעניינים אחרים. גלגלות אם דגל ישראל מתנופף בנמל-התעופה. מי נמצא בשורת מקבלי הפנים.

"אני מתחיל לשדר, ובעצם לא יודע מה להגיד", משחזר גביוס, "אבל אין ברירה. הכתב איננו והרי לא יתכן שהמעמד הזה לא יכוסה בשידור ישיר. העיקר לשדר". ואז, לרווחתו, בזווית-העין הוא מגלה את הכתב, ומונף לו לגשת מיד למיקרופון. ברזילי מגיע, נוטל את המיקרופון וממשיך בשידור. אונת רווחה. העניינים חוזרים למסלולם התקין.

(מתוך הספר גל"צ - כל הזמן)

היקצה צה"ל את התקנים (קציין וארבעה חיילים), תקציב (800 לירות) ומתקן (כיה"ס המנחם ברמת-גן, שהופקע עליידי הצבא והותקנו בו משדרי קשר).

עד שהחלו השידורים אימו גורמים שונים לטרפד את הקמת התחנה. הפוליטיקה הישראלית, מסתבר, לא השתנתה בהרבה: הדלפות, ועדות, מחלוקות פנימיות. תוכנית ההקמה דלפה לדבר, והידיעה שהתפרסמה על כך הטרידה משלוותם פקידים בכירים במשרד ראש הממשלה ובקול ישראל. הם מחו בפני ב"ג ואף אילצו אותו להקים ועדה שתבחן את הנושא.

דיוני הוועדה לא נמשכו זמן רב ונסתיימו במחלוקת: נציג הצבא עמד על דרישות צה"ל לעצמאות בשידורים ואילו אנשי קול ישראל ביקשו לחבוק את הרך הנולד תחת כנפיהם (ממש כפי שיעשו עוד אינספור פעמים בעשורים הבאים).

ב"ג לא חזר בו מן הכוונה להקים את התחנה וב-24 בספטמבר 1950, בשש ושלושים לפנות ערב, נשמע קולו מן המקלטים מיד לאחר תרועת הפתיחה. "המשרד הצבאי הוא חוליה חדשה במחרוזת המכשירים והכלים של צבא הגנה לישראל לגיוסו וחינוכו של הנוער והעם בציון", אמר ב"ג בדברי ברכתו.

בערב הראשון שידרו שלוש שעות: גודר חיל-הרגלים בפני המיקרופון, פינת חיל-הים, נגינה של תזמורת חיל האוויר, שירי לכת צבאיים, מוסיקה קלאסית, חדשות מקול ישראל ולילה טוב למאזינים בעשר בדיוק.

□ □ □

האמצעים היו דלים מאוד ומתמיד: צה"ל החליט אמנם להקים תחנת-רדיו אבל מאז הותיר את מפקדיה בדלות אמצעים משוועת, בין מאבק תקציבי מתמיד לבין 'שנור' בלתי נמנע. בשנות החמישים סבבו עורכי תוכניות המוסיקה בחנויות בתל-אביב, ושאלו תקליטים למחנה רוקר, תוכנית המוסיקה הפופולרית מאוד ששודרה בימי שישי (בהגשת עזריה רפפורט ויורם רונן).

כדי לשדר במצעד הפזמונים בגל"צ את הלהיטים החדשים ביותר הקליטו לעיתים את תוכניות המוסיקה המעודכנות של רדיו רמאללה - תחנת הרדיו הירדנית ששידרה מצפון לירושלים עד 1967. במלחמת ששת הימים הגיעו אנשי גל"צ לאולפני רמאללה והעבירו משם ליפו לא רק ציוד הקלטה חדש אלא גם את התקליטיה הגדולה.

עודפי ציוד מלחמת-העולם השנייה איפשרו לשדר

טכנאי משרד

1979. על המסלול בנמל-התעופה של קהיר ממת-ינים אנשי-התקשורת מישראל לבואו של ראש הממשלה מנחם בגין. הדואר המצרי אמור היה לחבר למקום שלושה קווי שידור: אחד לטלוויזיה הישראלית, אחד ל'קול ישראל' ואחד לגלי צה"ל. מטוסו של רה"מ עומד לנחות והקווים טרם חוברו. גם כאשר זוכים הטלוויזיה ו'קול ישראל' לקווים שלהם - עדיין דומם הקו של גל"צ. "אין שידור ישיר בינתיים, אז לך תקליט משהו שנשדר אחר-כך", אומר הטכנאי דוד גביוס לכתב אברהם ברזילי הנמצא עימו על המסלול, למראה המטוס הישראלי הנוחת.

הכתב מתרחק לראיין ולהקליט ואז מחובר סוף סוף קו השידור. באולפן ביפו מבקשים לעבור מיד לכתב בקהיר. "הוא איננו ליד", מסביר גביוס. רגע דראמטי: ראש ממשלת ישראל מגיע לראשונה לקהיר, ובגל"צ דורשים שידור חי. מנהל מחלקת החדשות פנחס עידן מנחה את גביוס: "שדר אתה.

"אני לא יכול לדבר. אני בוכה"

- אני לא יכול לדבר, אני בוכה.
- מתי אני רואה אותך?
- אני מקוה שמחר. אולי עוד היום. הכל עבר בסדר. אני לא יכול לדבר. אני לא יודע, אנחנו יצאנו כבר מכל הסכנות, יצאנו מהכל, אנחנו כבר מאחורה, מאחורי הקווים, הכל בסדר. אני מקווה שאולי עוד היום או מחר, אני מקווה שיחזירו אותנו הביתה. די. יצאנו מהכל. יצאנו מהכל. הכל בסדר. אני רוצה לתת לאחרים גם לצלצל. להתראות.

□ □ □

(הקלטה באוגוסט 1974).
יורם: זאת היתה זמנית לא נורמלית להקליט את זה, ונדמה לי שאמרתי לך, "מיכה, את זה אל תקליט, אל תקליט", אבל עשית את זה, וזה די מרגיז. אני שומע את זה בפעם ראשונה, וגם עכשיו התרגשתי. אני חושב שאם זה היה משהו אחר גם הייתי מתרגש, אם הייתי שומע את זה. אין הרבה מה להגיד על זה.

שמעתי את עצמי פעם ראשונה גם בהקלטה הזאת, לפני הטלפון, ואני מתפלא בכלל שדיברתי, בהתחלה אני שומע את עצמי קצת מטושטש, אבל אחר כך משפטים. אני מתפלא - משפטים די ברורים ומסוגננים.

היתה גם שיחה אחרת, שלא הקלטת. שאלת אותי כל מיני שאלות די קשות על מוות ועל חיים ועל אלוהים. לא היו מסביב אנשים, הלכנו לבד וזו היתה שיחה שפירקה אותי מהמתח בצורה די רצינית, וכאשר באתי לטלפון, אז גם לא הלך חלק. זה לא באתי, ירדתי, צלצלתי. היינו צריכים לחכות שאיזה כתב אחד העביר איזה שידור לארץ. זה לקח רבע שעה - עשרים דקות, והתאספו החברים. עד

בשבוע הראשון של מלחמת יום הכיפורים נגש **מיכה שגדיר** עם כמה מחילי המעוזים, שהצליחו להחליץ ולהגיע - דרך הכוחות המצריים שחצו את התעלה - אל כוחותינו. כעשרה חודשים אחר כך, שב מיכה שגדיר ונפגש עם **יורם**, אחד מלוחמי המעוזים, לשיחה נוספת. התוכנית "שיחות אחרי המלחמה" שודרה ב-24 באוגוסט 1974.

(הקלטה מ-9 באוקטובר 1973).

יורם: היום איזה יום - שני או שלישי?
מיכה: שלישי. מתי התחברתם לכוונותינו?
יורם: לכוונותינו התחברנו בערך לפני חצי שעה.
מיכה: אני בטח מבבל לך קצת את המוח: מה אתה הולך עכשיו לעשות? אתה רק עכשיו הגעת?
יורם: מה אני הולך לעשות? קודם כל אני רוצה לתפוס טלפון, לצלצל שאני חי ושלם, ואני מקווה לשתות משהו, לשטוף את הפרצוף וזהו.

□ □ □

(הקלטה באוגוסט 1974).

יורם: אגב, אני היחיד שלא שמע את ההקלטה הזו. אבל זה מעניין. נדמה לי שהיתה עוד שיחה. שוחחנו כשהיינו מוקפים אנשים, אם אני לא טועה. אתה שאלת אותי מה אני רוצה לעשות, ואמרתי: בוא, אני אקח אותך לטלפון והיתה גם שיחה בדרך לטלפון.

מיכה: כן. אבל את זה כבר לא הקלטתי.
יורם: אני חושב שאלה היו הדברים הטובים ביותר. אם יש דברים טובים בכלל...
מיכה: ירדנו יחד עם עוד כמה מהניצולים לבונקר, היתה שם חשיכה מוחלטת, והיינו צריכים לחייג בעזרת גפרורים. אני הרגשתי את עצמי די נבל,

משדרים מהשטח.
מלחמת יו"ב איפשרה
הגשמת שני חלומות
כמוסים: שידורים על פני
24 שעות ביממה,
והרחבת היום לארבע
מהדורות ביום

שחיכתי לטלפון, הציפיה וכל זה, אז כנראה נשבר המתח, ולא יכולתי להתאפק, ובכיתי. זהו.
מיכה: בוא נחזור לכמה דקות לתעלה. אתה באמת יודע היום מה קרה בשלבי החילוץ שלכם?
יורם: כן. היום אני כבר יודע. סיפרו לי. אני חושב שלא רק אתה הקלטת שם, היתה עלינו התנפלות די רצינית של כתבים, טלוויזיה. ואני חושב שאמרתי מלים די קשות נגד צה"ל ונגד המדינה. הרעיון הכללי היה שהופקדנו בשטח, ממש הופקדנו בשטח, כבשר תותחים.

(מתוך הספר "גל"צ - כל הזמן)

אבל גם ללא אמצעים הצליחו גל"צ לחרוג מן המסגרת המתבקשת מאליה של תחנת רדיו צבאית. באמצע שנות החמישים, תחת פיקודו של בנימין (בנו') צור, החלו מצטיירים כבר קווי האופי של התחנה, שאיננה משדרת על חילים ואל חילים בלבד, אלא מרחיבה את תחומי השידור לנושאי תרבות, בידור, ספרות ועוד.

דגש קל בהגשת אורי סלע היה אחד המגזינים הראשונים ברדיו: מעין כל-בו רדיופוני עם ראיונות קצרים, חידה שבועית, תסכית, מכתבי מאזינים, סקירת סרטי השבוע, פזמון סאטירי (שכתב דן אלמגור) ומוסיקה קלה. הביקורת אהבה את הסגנון החדש של גל"צ. "המשדר ערוך בדיוקנות של שניות, בקצב פנימי עז, ומבלי לאבד אף רגע מיותר", כתב מבקר הרדיו של על המשמר.

אחר-כך בא לעולם הערב, מגזין בהגשת טלילה בן-זכאי, משה כרמל, ישיעיהו בן-פורת ורבים אחרים, שגם הוא היה באותם ימים בבחינת פריצת דרך: ראיונות קצרים עם אנשים בחדשות, עם מומחים, אמנים ואורחים אחרים. בנו צור הפיק בעצמו את התוכנית. המונח מפיק עוד לא היה מוכר, ומפקד התחנה הסווה עצמו מפני המאזינים והאורחים כאחד כמוכיר ליו, שחייג ותיאם והזמין את האורחים.

בהיסטוריה של גל"צ יזכר צור לא רק כמי שהכניס חידושים רבים בתחום הרדיו והצעיד את התחנה קדימה למרות ממדיה הזעירים (הוא החל לראשונה גם בשידור בשעת הצהריים) - אלא גם בזכות יחסו האבהי אל כל אנשי התחנה. הוא העדיף את התואר מנהל על פני מפקד ולא בחל בשום תורנות. רבקה מיכאלי לא תשכח את היום שבו הגיעה לראשונה לתחנה כרמת גן וסירבה לטאטא את מרפסת הבניין. היא היתה משוכנעת שקצינת הניהול מבקשת להשפיל אותה לעיני הקריינים הוותיקים, ונדמה לגלות כי במקומה נטל את המטאטא בנו צור עצמו והחל לנקות כמרץ את המרפסת.

□ □ □

יצחק לבני הגיע לגל"צ בסוף 1967, לאחר שנתיים בהם פיקד על התחנה סא"ל דן כוהם. לבני היה משוכנע כי התחנה עומדת על סף סגירה וביקש להוסיף אותה לממדים אחרים, שיבטיחו את המשך קיומה. הוא הכיר את המערכת הצבאית וידע כי אם יגיש תוכנית-אב להרחבת התחנה היא תידחה על הסף והחל מרחיב את שעות השידור ונושאי התוכניות באופן הדרגתי, שלב אחר שלב.

ימי לבני הם לכל הדעות הימים שבהם שינתה גל"צ את פניה לבלי הכר: הוא קיבץ לתחנה כמגישי תוכניות את בכירי העיתונאים בארץ (ואגב כך הבטיח עורף ציבורי של אהדה לתחנה) והעמיד לצידם מפיקים, חיילים ואזרחים עובדי צה"ל שעשו את העבודה השחורה הרבה של ארגון ההקלטות, תיאום האולפנים, הזמנת המראיינים. בפנקסו השחור רשם איך-ספור רעיונות לתוכניות חדשות - ופעל למימוש המיידי של מרביתם. הוא האמין כי אין סתירה בין עניין לאיכות, וגיבש את שיטת הסנדוויץ שרכבה אלה באלה תוכניות הגות רציניות עם פינות קלילות יותר, בהנחה שהמאזין ישאר נאמן לתחנה ולא ידלג לקול ישראל. מן הטלוויזיה האמריקנית העתיק שעשועונים (כדוגמת האדם השלישי) ואלה הוקלטו ביחידות צה"ל ובמוצבים קדמיים. את יעקב אגמון הזמין להגיש את שאלות אישיות, תוכנית ששידורה נמשך ללא הפסקה מאז 1968.

לאחר שנסתיימו שידורי הערב בטלוויזיה (בעשר בלילה באותן שנים) העלה לאוויר גל"צ את מגזיני הלילה, ולעתים חרג משעת סיום השידור בחצות בדיון לילי של השעה העשירי וחמש. מדי כמה חודשים הצליח להוסיף עוד שעת שידור והדיווחים על כך בעיתונים רק הגבירו את התהודה לשידורי גל"צ. מבקרים לא חסרו: לקצין בכיר שביקש בתזכיר מפורט "להחזיר את החאקי לגל"צ" השיב לבני שהחיל אינו רוצה רק לחם צבאי אלא תפריט מגוון של נושאים ועניינים בכל התחומים.

מה יש. ארו טל
ואברי גלעד, בשורת
שנות השמונים, נולדו
על רקע טלטלות
תקופת פיקודו של
רון בן ישי

מצעד הפזמונים: עלייתו ונפילתו

החדשים.
בדרך כלל קל לאתר פברוקים: כתביד אחד או צרור של עשרות גלויות דירוג שנשלחו מעיר אחת מעוררים חשד. לפעמים נפסלו משום כך מאות גלויות. בניסיון לצמצם את הפברוקים קבע במח' צית שנות השבעים **דובי לנץ**, כי הדירוג יישלח על גבי טפסים המודפסים במודעות בעיתונים. מי שביקש "לדחוף" שיר במצעד, נאלץ לרכוש עשרות עיתונים.

דלית עופר, שערכה את המצעד מ-1979 עד 1981, חתמה ב-1987, כמנהלת מחלקת המוסיקה בתחנה, על גורדין המוות של המצעד העברי. "מעט מאוד גלויות הגיעו לתחנה באותה תקופה. 30 או 40 בשבוע. המצעד חי עוד שנה בהנשמה מלאכותית. זה לא היה לכבוד האמנים כאשר שיריהם עלו או ירדו בגלל גלויות של 30 ילדים", הסבירה.

כשהוחלט על ביטול המצעד קיבלה העורכת האחרונה, **נוגה טל**, כמה עשרות טלפונים של צער ממאזינים, אבל גם היא היתה משוכנעת כי התור כנית הגיעה לשפל ממנו אין תקומה ועליה להסת' יים.

ברשת ג' בקול ישראל, לעומת זאת, נמשך המצעד ואין ירידה בפופולריות שלו. אחד ההסברים לדעיכת המצעד בגלי צה"ל נשמע מפי **יאיר ניצני**, שהיה טכנאי בגל"צ בשירותו הצבאי ואחר-כך היה לאחד ממנהלי חברת התקליטים **הד ארצי**. "גלי צה"ל הפכה להיות תחנה אינטימית וטעם והמצעד לא. נוצר ריחוק בין החומר במצעד והטעם האישי של העורכים והמצעד כמובן הפסיד בקרב" (מתוך הספר **גלי צה"ל - כל הזמן**)

היו ימים שבהם התפקדה תיבת הדואר בגלי צה"ל מאלפי גלויות של מאזינים נלהבים שביקשו לדרג את השירים האהובים עליהם במצעדי הפזמ' וים.

את צעדיו הראשונים עשה מצעד הפזמונים ב-1954, בעריכתו של **משה טריוואקס**. במצעד הראשון שודרו שישה שירים. בהעדר טבלת מכירות הזמינו המאזינים לשלוח לתחנה גלויות, וכך באה לעולם שיטת דירוג מיוחדת זו.

משלנו, מצעד הפזמונים העבריים, שבשידורו העצמאי החלו בגלי צה"ל במחצית שנות השישים, עורר מאז ומעולם את עניינם של מפיקי התקלי' טים. כאשר זינק שירה של הזמרת **גילה אדרי**, תוך זמן קצר מאוד, לפסגת המצעד בסוף 1965, הורה מפקד גל"צ **דן בוחם** לבדוק ביסודיות את כל הגלויות שהגיעו לתחנה, כדי לוודא שאכן מדובר בטעמים האישי של המאזינים ולא במאמץ של המפיקים, באמצעות גלויות מפוברקות.

מדרגי המצעדים היו בדרך כלל ילדים ונערים, מגיל 12 ומעלה, מעטים היו חיילים בצה"ל או בגילאים מבוגרים יותר."

בפינה לשיפוטכם הוצגו מדי שבוע ארבעה או חמישה שירים חדשים. כשהגיש **גדי ליבנה** את המצעד הופתע יום אחד כאשר שליח הביא לביתו מתנה מאביו של זמר צעיר, בניסיון להחזיר את בנו **לפינה לשיפוטכם**. כדי לעמוד בפני לחץ המפיקים והאמנים ולדחות האשמות ורינונים בדבר אהדות ושנאות של עורכי המצעד, נקבעה ועדה בהרכה סגן מפקד גלי צה"ל, ראש ענף הווי ובידור בקצין חינוך ראשי ועורך המצעד, שדנו מדי שבוע בפזמונים

מלחמת יום הכיפורים איפשרה לגל"צ להגשים שני חלומות כמסים: הרחבת שעות השידור ל-24 שעות ביממה, ובניית מערכת יומני חדשות עצמאית. מיומן צה"ל של 20 דקות ביממה זינקה התחנה ב-1 בנובמבר 1973 לארבעה יומני חדשות.

שנים אחדות אחר-כך היה צבי רימון למבוקן הראשון של גל"צ. בעידוד מפקד התחנה, מרדכי נאור, זכה רימון גם לאחד ממקורות המידע המעולים ביותר העומדים לרשות אמצעי תקשורת בארץ: הטלפון האדום. כל תאונת דרכים, שוד, דליקה ואפילו פיגוע חבלני מביאים מיד גל של טלפונים לגל"צ. המידע נבדק ומאומת קודם שידורו.

באמצע שנות השבעים כבר ביססה גל"צ את מעמדה בצורה כזו שגם נסיונו של שר הביטחון עזר וייצמן לסגור את התחנה נתקל בגל התנגדות נרחב: קצינים בכירים בצה"ל לצד שרים בממשלה התגייסו למערכה למען המשך קיומה של התחנה. כשהטיל וייצמן ספק בעניין שמגלים חיילי צה"ל בשידורים, ערך קצין חינוך ראשי באותם ימים, תא"ל אבנר שלי, סקר האזנה מקיף. הממצאים גילו לא רק האזנה רבה אלא גם עניין רב ותחושת שייכות לתחנה שלנר.

גם במלחמת לבנון, כאשר גל"צ עמדה במוקד סערה ציבורית בעקבות האשמות שהשמיעו שניים מאנשיה, אבשלום קור ועמנואל הראובני, התברר כי החיילים מאזינים לתחנה ורואים בה מקור מידע חשוב.

□ □ □

שלב אחרי שלב התפתחה גל"צ בשנות השבעים והשמונים: תחת פיקודם של צבי שפירא וסגנו אילון שלייו העובר הדגש משעות הלילה לשעות היום. המגזינים שעתיים משתיים ואחר-כך גם נכון לעכשיו רכשו קהל של מאזינים נלהבים. כאשר הסתיים שידורה של שעתיים משתיים כתב למסיבת הסיום שמעון פרס: "ידעתם איך לא לקחת את עצמכם ברצינות תהומית, איך לא לסבך עניינים, איך להשרות אווירה של התרגעות תוך כדי ריתוק, מנוחה תוך כדי מעורבות".

בנכון לעכשיו, החל רפי רשף מקבץ ראיונות בלעדיים בסגנונו האישי, במה לחשיפות נדירות של אנשים שעמדו במרכז דרמות ציבוריות, החל מילדה שהיתה לאם בגיל 13, דרך אביה של ילדה מאומצת שהוחזרה בצו בית משפט לברזיל וכלה בהרצל אביטן, שנמלט מכלאו וביקש להעביר את תנאיו להסגרה לידיעת המשטרה והציבור דרך גל"צ.

לא מעט טלטלות עברה התחנה בשנות השמונים, תחת פיקודו של אל"מ רון בן ישי, אך גם אלו לא הצליחו לפגוע בצוות גל"צ, שהוליד ממש באותם ימים את מה יש, תוכנית ההומור המטורף של ארו טל, אברי גלעד וחבורתם.

כשנרגעו מעט הרוחות, הושלמה פריסת המשדרים ברחבי הארץ ובערב אחד החל גם פיצול השידורים בין רשת האי.אם. לאף.אם.. המפקד נחמן שי ועימו ארו טל והקצין הטכני שלמה כסיף הכינו את תוכנית הפיצול בסודי סודות. העובדים המופתעים זומנו לאולפן וגילו כי בן-לילה צמחה גל"צ 28 שעות שידור ביממה. הפיצול הוליד גם את הגל העברי בשבת ואת צה"ל 2 - ואחריו נולד גם צה"ל 3, שידורי האולפנוע ממקומות שונים ברחבי הארץ.

□ □ □

גל"צ 1990, בדרך לשנות האלפיים (בפיקודו של אפרים לפיד) היא תחנה שונה לחלוטין מזו שהוקמה בספטמבר 1950. צעדיה הראשונים, המהוססים, של התחנה, ששידרה שלוש וחצי שעות ביממה, שרק מעטים הצליחו לקלוט את שידוריה, הובילו - בזכותם של מאות אנשי סדיר קבע ומילואים, והרבה התלהבות וחוצפה - לתחנה שהיא אחד הגורמים המובילים בתקשורת הישראלית. ■